

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa O. T. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o naruszenie zbiorowych interesów konsumentów i nałożenie kary pieniężnej, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 30 września 2014 r., na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 5 września 2013 r.

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 września 2013 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki "O. T." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. - sądu ochrony konkurencji i konsumentów z dnia 5 października 2012 r., , którym oddalono odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 grudnia 2009 r., w przedmiocie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów i nałożenia kary pieniężnej.

Od wyroku Sądu Okręgowego powódka wniosła skargę kasacyjną, w której wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniła potrzebą rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego oraz wykładni przepisów budzących poważne

wątpliwości. Zdaniem skarżącej, problematyka stosowania wzorców umowy tożsamych z postanowieniami umownymi uznanymi w prawomocnych wyrokach Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umowy, o których mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., wprawdzie była już przedmiotem analizy w orzecznictwie sądowym, jednak rozumowanie Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r., III SZP 3/06 (OSNP 2007 nr 1-2, poz. 35) wcale nie polegało na przyjęciu tezy, że "skutek uznania danego wzorca za niedozwolony odnosi się do wszystkich przedsiębiorców, nie zaś możliwości dokonywania wykładni rozszerzającej zakwestionowanej klauzuli na zapisy inne, które nie są identyczne lub też podobne z zakwestionowanymi". Powódka - przywołując treść art. 87 Konstytucji RP - wywiodła, że decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej jako Prezes), nie może zastępować konieczności stwierdzenia bezprawności poszczególnych zapisów umownych w drodze postępowania sądowego, o którym mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej jako uokik) w związku z art. 479⁴⁵ k.p.c. Tym samym nie jest prawnie dopuszczalne, aby Prezes samodzielnie ustalał wykładnię treści klauzul używanych przez przedsiębiorców w zakresie celu, zamiaru lub znaczenia zapisów, które nie zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. W dalszej kolejności powódka podniosła, że przepisy regulujące stosunek umowny, którego treścią jest nabycie przez klienta imprezy turystycznej od organizatora turystyki, określają wzajemne prawa i obowiązki stron w sposób wyjątkowo lakoniczny i krótki. To zaś powoduje skutek, że jest wysoce pożądane doprecyzowanie kwestii nieuregulowanych w ustawie, postanowieniami umownymi. W konsekwencji zachodzi potrzeba wykładni art. 24 uokik w związku z art. 479⁴⁵ k.p.c., co wynika również z tego, że umowy o nabycie imprezy turystycznej są powszechnie stosowane w obrocie prawnym, a sytuacje, w których organizator turystyki posługuje się sformułowaniami innymi niż "bezpośredni zapis" z ustawy o usługach turystycznych, są bardzo często spotykane w praktyce. Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji polegającą na zmianie decyzji Prezesa przez umorzenie postępowania w zakresie punktu I decyzji ze względu na jego bezprzedmiotowość oraz uchylenie punktu III

decyzji, a także o zasądzenie na rzecz powódki od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie Sądowi Apelacyjnemu sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a także o zasądzenie od powódki zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżąca twierdzi, że wniesiona przez nią skarga powinna zostać rozpoznana z uwagi na konieczność rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego oraz wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Tego poglądu Sąd Najwyższy jednak nie podziela, wobec czego wskazane przez powódkę okoliczności nie stanowią uzasadnionych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania. Skarga kasacyjna jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń sądowych w pierwszej kolejności służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą faktycznie okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Obowiązkiem skarżącego jest zatem przekonanie Sądu Najwyższego, przez odpowiednią argumentację prawną, że w sprawie zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia problemu prawnego postawionego w skardze (dokonania wykładni przepisów prawnych budzących wątpliwości). Tej powinności skarżąca nie spełniła, zwłaszcza gdy zważy się, że zostało dotychczas wypracowane bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, odnoszące się do problematyki z zakresu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Dodatkowo trzeba podnieść, że przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, różnią się od przesłanek, o których mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Ten sam problem prawny nie może w rezultacie być istotnym zagadnieniem prawnym, które z założenia jest problemem charakteryzującym się "nowością" i jednocześnie stanowić przedmiot rozbieżnej wykładni w orzecznictwie bądź wypowiedziach doktryny (por. przykładowo postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967). Tymczasem z treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wynika, że obie wymienione przesłanki, warunkujące potrzebę rozpoznania tego środka zaskarżenia, powódka traktuje zamiennie.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w przypadku wskazania art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący ma obowiązek odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, a w uzasadnieniu tego wniosku przedstawić adekwatną argumentację prawną, wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Zagadnienie prawne powinno bazować na konkretnym przepisie wskazanym w jego treści oraz pozostawać w związku ze sprawą i wnoszoną skargą kasacyjną. Z kolei, wywód uzasadniający potrzebę i kierunek rozstrzygnięcia problemu prawnego postawionego w skardze powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, poza przywołaniem art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powódka nie sformułowała w istocie żadnego problemu prawnego, który by nawiązywał do przepisów zawartych w podstawach kasacyjnych. Rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych. Nawet gdyby przyjąć, że zamierzeniem powódki było sformułowanie zagadnienia prawnego, które by odnosiło się do sposobu wykładni postanowień wzorców umownych

wpisanych do rejestru postanowień niedozwolonych na użytek stosowania art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik, to podstawy prawnej dla wykreowania takiego zagadnienia prawnego bynajmniej nie stanowią przywołane przez skarżącą przepisy: 1) art. 24 uokik (który składa się z trzech ustępów, spośród których pierwszy statuuje wyraźny zakaz stosowania jakichkolwiek praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, drugi - zawiera definicję legalną pojęcia "praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów", a trzeci - precyzuje, jakie działania nie stanowią "zbiorowego interesu konsumentów") oraz 2) art. 479⁴⁵ k.p.c. (który reguluje zasady prowadzenia rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone). Niezależnie od powyższego, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w tej części nie spełnia przywołanych powyżej wymagań w zakresie zawartości i jakości argumentacji jurydycznej.

W zakresie powołania się w skardze na art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to strona skarżąca powinna nie tylko określić, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów lub przedstawić rozbieżności w orzecznictwie sądów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151). Skarżący ma obowiązek podania doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (rozbieżności). Konieczne jest ich opisanie, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych przy użyciu różnych metod wykładni, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Należy przy tym pamiętać, że w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. chodzi o rozbieżności w wykładni przepisów, a nie o rozbieżności w ich stosowaniu (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 23/13, LEX nr 1408195). Tymczasem powódka zarówno w treści samego wniosku, jak i w jego uzasadnieniu nie wskazała (z przywołaniem odpowiednich poglądów prezentowanych w judykaturze lub piśmiennictwie), jakie przepisy prawa - w jej ocenie - wywołują poważne wątpliwości interpretacyjne.

Nawet przy założeniu, że wątpliwości interpretacyjne wiążą się z art. 24 uokik (w całości) oraz z art. 479⁴⁵ k.p.c., to Sąd Najwyższy nie podziela takiej tezy

już choćby stąd, że przepis art. 479⁴⁵ k.p.c. (który nakłada na Prezesa obowiązek prowadzenia rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone na podstawie odpisów prawomocnych wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uwzględniających powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone) jest oczywisty, a więc nie wymaga wykładni. Wątpliwości w zakresie wykładni mógłby wywoływać co prawda przepis art. 24 ust. 1 pkt 1 uokik w związku z art. 479⁴³ k.p.c. w kontekście bezprawności zachowania powódki, którego dotyczy kwestionowana w sprawie decyzja Prezesa, tym niemniej zostały one już dostatecznie wyjaśnione w motywach wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r., III SK 18/13 (LEX nr 1448753), w którym przyjęto, że ani orzeczenie Sądu Okręgowego - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ani wpis postanowienia do rejestru, nie wiążą w sprawach dotyczących innego przedsiębiorcy, nawet jeżeli kwestionowane w takim postępowaniu postanowienia wzorca umowy mają brzmienie tożsame z postanowieniami uznanymi wcześniej za niedozwolone i wpisanymi do rejestru. Zdaniem Sądu Najwyższego przedstawionym w sprawie III SK 18/13, praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być dalsze stosowanie postanowienia, którego treść jest identyczna z treścią postanowienia, które zostało wpisane do rejestru, tylko przez tego samego przedsiębiorcę, który uczestniczył w postępowaniu zakończonym wpisem do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Z uwagi na zasady ustalania niedozwolonego charakteru postanowienia wzorca umowy nie jest możliwe traktowanie jako praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 u.o.k.k., zachowania innego przedsiębiorcy, polegającego na stosowaniu postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i nakładanie z tego tytułu kar pieniężnych. Niepowołanie się przez powódkę w podstawach kasacyjnych na przepis art. 479⁴³ k.p.c. uniemożliwia Sądowi Najwyższemu (który z mocy art. 398¹³ § 1 k.p.c. jest związany granicami zaskarżenia i granicami podstaw kasacyjnych) dokonanie oceny - w ramach merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej - czy zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego odpowiada wykładni przyjętej przez Sąd Najwyższy w przytoczonym wyroku.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2

k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i orzekł o kosztach postępowania w oparciu o przepisy art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490).